

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Työllisyysalueen näkökulmasta on myönteistä, että esityksessä pyritään yhdenmukaistamaan palvelurakenteita ja selkeyttämään työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia. Yleistuen periaatteellinen tavoite tukea työnhakijaa palvelutarpeen pohjalta on kannatettava.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin

Esitys voi lisätä taloudellista epävarmuutta erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien kotitalouksien keskuudessa. Tiukentuvat ehdot voivat heikentää toimeentuloa ja lisätä toimeentulotuen tarvetta, mikä kasvattaa sosiaalipalvelujen kuormitusta. Perusturvan supistumisen myötä ja erityisesti nuoret, kouluttamattomat ja osatyökykyiset työnhakijat ovat vaarassa pudota tuen ulkopuolelle, mikä lisää syrjäytymisen riskiä ja vaikeuttaa myöhempää työllistymistä.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

Esitys voi lisätä työvoimaviranomaisten tehtäviä, mikä kuormittaa erityisesti niitä kuntia, joissa resurssit ovat jo ennestään rajalliset, mikä voi vaikuttaa henkilöstön jaksamiseen ja palvelujen laatuun.

Yleistuen toimeenpanon keskittäminen Kelalle selkeyttää etuuden maksua, mutta edellyttää tiivistä yhteistyötä kuntien kanssa. Toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoa, toimivia tietojärjestelmärajapintoja, henkilöstön koulutusta ja sujuvaa tiedonkulkua. Monialaisten esteiden, kuten terveydellisten ja kuntoutuksellisten tarpeiden, tunnistaminen korostuu. Ilman valtakunnallista tukea ja selkeitä rakenteita vaarana on palvelujen laadun ja yhdenvertaisuuden heikkeneminen.

- Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista

-

- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**

Lain tavoite on perusteltu. Työvoimaviranomaisen näkökulmasta esityksessä ei kuitenkaan tunnisteta riittävästi palveluprosessin ja yksilöllisten elämäntilanteiden merkitystä yleistuen toteutumisessa. Vaikka yleistuki on yksilön etuus, sen saaminen kytkeytyy tiiviisti työvoimapolitiittisiin velvoitteisiin, mikä tekee työvoimaviranomaisen roolista keskeisen.

- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

Vaikka edellytykset perustuvat pitkälti nykyisiin työttömyysetuuden ehtoihin, niiden merkitys kasvaa yleistuen kohderyhmän laajentuessa. Tämä lisää työvoimaviranomaisen arviointivastuuta ja edellyttää selkeitä arviointikriteerejä, valtakunnallista ohjeistusta ja riittäviä resursseja, jotta työnhakijoiden oikeusturva ja yhdenvertaisuus voidaan varmistaa käytännössä.

- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**

Määräytymisperusteet ovat rakenteeltaan selkeitä. Suojaosien ja lapsikorotusten poistaminen voi kuitenkin heikentää mm. osatyökykyisten asemaa. Esityksen vaikutuksia näihin ryhmiin tulee arvioida tarkemmin, ja siirtymävaiheessa on syytä harkita lieventäviä tukitoimia.

- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**

Tavoiteltu voimaantulo 1.2.2026 on realistinen vain, jos tietojärjestelmät, ohjeistus ja henkilöstön koulutus ovat valmiina ajoissa. Siirtymävaihe edellyttää tiivistä viranomaisyhteistyötä.

- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**

-

- **Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

Peruspäivärahan poistaminen työttömyysturvalaista ja sen korvaaminen yleistuella on perusteltua sosiaaliturvan yksinkertaistamisen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Siirtymävaiheessa on tärkeää huolehtia siitä, että peruspäivärahaan oikeutetut saavat ajoissa selkeää ohjausta muutoksen vaikutuksista

- **Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- **Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista**

-

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta
 -
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä
 -
- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista
 -

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Janne Jalonen
Etelä-Kymenlaakson työllisyysalue